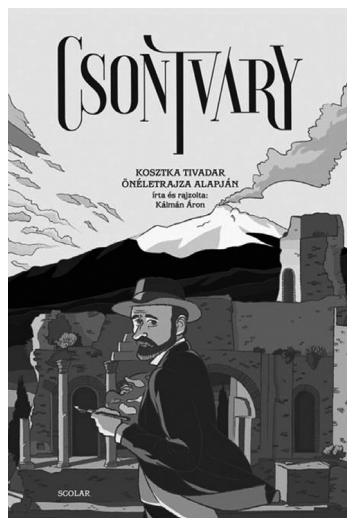

A napúffestők bűvöletében

Száz éve halt meg Csontváry Kosztka Tivadar. A centenáriumba jelent meg a fiatal, Szegeden végzett alkotó, Kálmán Áron képregénye, amely a festő önéletrajzából kiindulva, átemelt szövegrészekkel igyekszik megragadni a művészi elhivatottság belső életményét. Vagyis nem teljesen szabályos, időrendben építkező életrajzi képregényt kapunk, Kálmán ugyanis aszerint válogat Csontváry életének eseményei közül, hogy mivel tudja a legjobban bemutatni a saját téma, a saját hang keresésének művészi útját. Tudjuk, hogy ez az út Csontváry esetében mennyire küzdelmes volt: a felvidéki patikus felnőttként kezdett rajzolni, és csak negyven éves kora után kezdte el tanulni a festészetet. Hátralévő élete folytonos vándorlással és nélkülözéssel telt, miközben beleörült a magányba, a visszautasításba és a tökéletes műalkotás ígézetébe.

Csontváry életrajzában nem nehéz meglátni az átokverte művészország általános érvényű történetét. A legfontosabb filmes adaptációt, Huszárrik Zoltán *Csontváryját* is az alkotó ember küzdelme szervezi az anyaggal és saját magával, a címszereplő alakja egyszer-

re idézi Latinovits Zoltánt és a rendezőt magát. Már csak azért is, mert – emlékezhetünk – Huszárrik a festő mellett az ő szerepére készülő színészt is főhőssé emelte, a cselekményen belül is megtöbbszörözve a művészi vajúdas történetét. Kálmán Áron képregénye ennél puritánabb. Dialógusokat nem használ, csak a festő narrációját, amiatt úgy érezzük, Csontváry életében minden eleve elrendeltetett: az utólagos emlékezés, elemzés beszédhelyzetéből ismerjük meg a művészi útkeresés és a világot az utólagos emlékezés, elemzés beszédhelyzetéből ismerjük meg a művészi útkeresés és a világutazás legfontosabb stációit. Az alkotó érezte, hogy a visszatekintő elbeszélés nem kifejezetten izgalmas, így erős sűrítésekkel, mindössze bő 60 oldalon száguld végig Csontváry életének fontosabb csomópontjain.

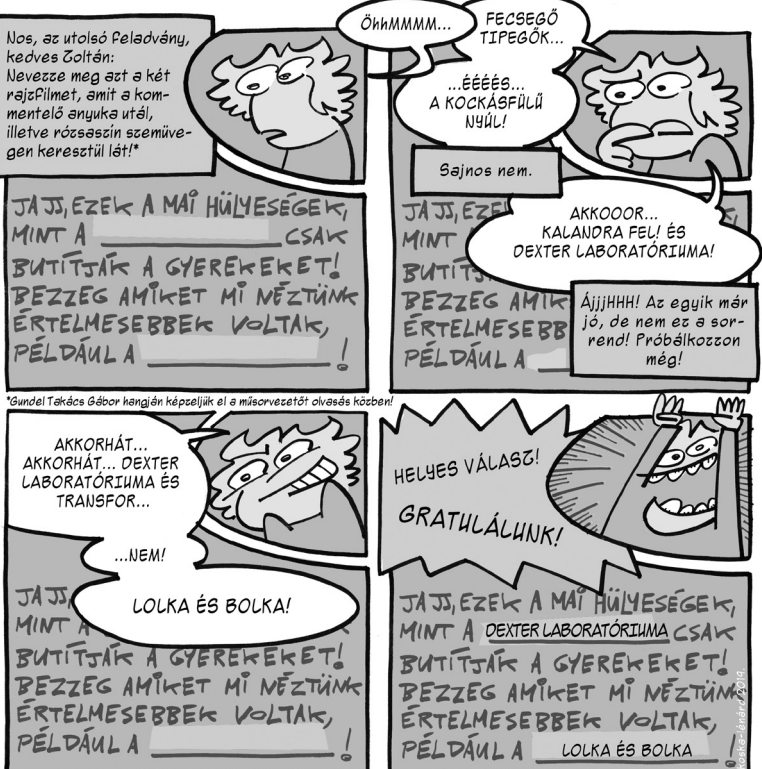
Noha a képregény nyilvánvalóan közelebb áll a képzőművészethez, mint a film, mégis erősen giccsyanús lett volna, ha Kálmán Csontváry stílusát is mímelni próbálja. A visszafogott, pasztelles színkezelés és az oldalakra jutó, viszonylag nagy számú képpanel elcsendesíti, letompítja a festő nagy amplitúdójú élet-történetét, szélesebb gesztusokat csak a következetesen épített cédrusmetaforában enged meg magának az író-rajzoló. Emiatt a *Csontváry* semmiképp sem lesz grandiózus vagy „reprezentatív” életrajz, de ez talán nem is baj. Megmarad hibái ellenére is figyelemre méltó, egyéni hangú adaptációnak.

Kálmán Áron: Csontváry. Színes, keményfedeles, 72 oldal. Kiadó: Scolar.

FEMINISTA FANTASY

Konjunkturáját éli a magyar képregénykiadás, ám elfelejtjük, hogy csak a nyugati képregény tarol, a keleti

KOSKA ZOLTÁN – LÉNÁRD LÁSZLÓ, 2019.

szinte teljesen kikopott a hazai piacról. A mangarajongók így jobbára olyan képregényekkel kénytelenek beérni, mint amilyen a *Monstress – Fenevad*, amely formátumában és kiadói háttérét tekintve amerikai, látványvilágát és a történetben dolgozó kulturális hatásokat tekintve viszont sokkal inkább ázsiai. Írója kínai-amerikai, rajzolója japán, és mindketten nők. Marjorie Liu és Sana Takeda elképesztően sikeres – tavaly a legfontosabb kategóriákban öt Eisner-díjat nyert – sorozatát ez utóbbi körülmény is alapvetően meghatározza.

A *Monstress* egyre terebélyesedő fantasyjében ugyanis szinte minden szereplő nő, az első kötetben talán két oldalon tűnik fel férfi statisztá. Ezek a nők sérültek, vérszomjasak, erőszakosak, gyávák, védtelenek és agyafúrtak – vagyis éppen annyira sokféleek, amennyire a hasonló műfajú történetek jellegzet-

sen férfi hősei lenni szoktak. Takeda rajzstílusát az áradó érzelmek és az aprólékos enteriőrök határozzák meg, és a boszorkányokkal, állatemberekkel és haragvó istennel benépesített, steampunkos ornamentikával díszített képek nem egyszer giccsbe hajlanak. Ez viszont jellegzetesen az a változatos műfajokból és kulturális referenciákból összegyúrt mangastílus, amit inkább Nyugaton tartunk giccsesnek, tehát érdemes ezt a különleges hibridizációt szem előtt tartva, a feminista hangoltságra, poszthumán és roncsolt testekre, meg a remekül egyénített mellékszereplőkre is odafigyelve olvasni a legkisebb királylány mesei történetét, akinek egy szörnyszerű istenség költözött a testébe.

Marjorie Liu – Sana Takeda: Monstress – Fenevad 1.: Ébredés. Színes, keményfedeles, 216 oldal. Kiadó: Fumax.

KRÁNICZ BENCE